

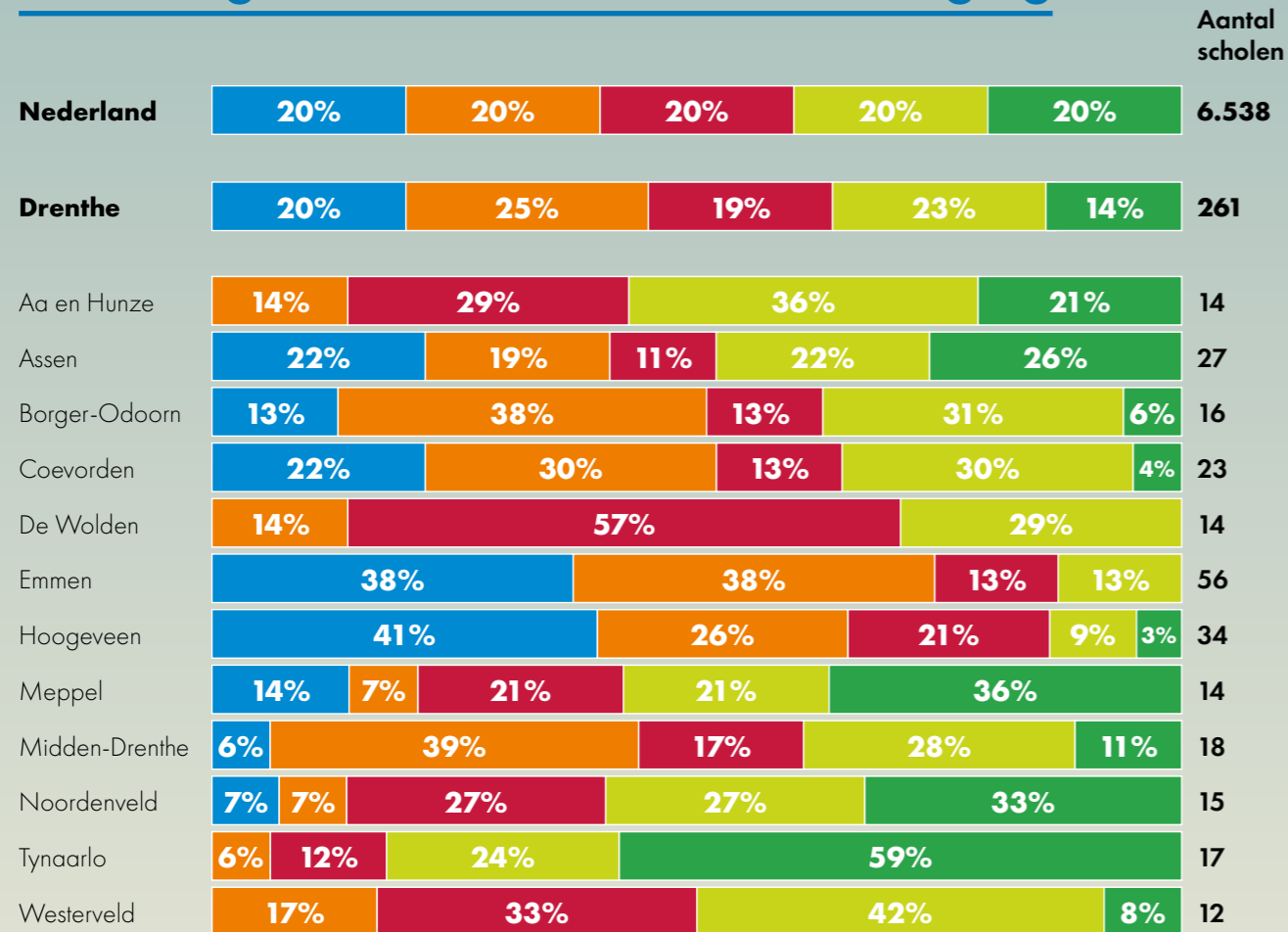

Gelijke kansen in het onderwijs

Kerncijfers Drentse Onderwijsmonitor

Verdeling basisscholen naar schoolweging

Schoolweging 2019-20

- scholen met de hoogste schoolweging ofwel minst kansrijke leerlingpopulatie
- scholen met een schoolweging boven het landelijk gemiddelde
- scholen met een gemiddelde schoolweging
- scholen met een schoolweging onder het landelijk gemiddelde
- scholen met de laagste schoolweging ofwel meest kansrijke leerlingpopulatie

Bron: Drentse Onderwijsmonitor

Gelijke kansen voor ieder kind

Talenten en vaardigheden van kinderen verschillen. Evenals interesses en wensen ten aanzien van een vervolgopleiding. Dat is prima, maar een schoolloopbaan en schoolsucces mogen niet afhankelijk zijn van de achtergrond van leerlingen. Dat blijkt vaak nog wel zo te zijn. Ieder kind verdient gelijke kansen om zich naar eigen potentie te ontwikkelen!

Achtergrond leerlingen Drentse basisscholen

Gelet op herkomst, opleiding en financiële situatie van ouders hebben Drentse basisscholen vaker te maken met leerlingen met een iets minder gunstige uitgangspositie dan gemiddeld in Nederland. Deze leerlingen groeien op in een gezin en (school)omgeving die complexer is. Een maat om die complexiteit van de leerlingpopulatie aan te geven is de schoolweging. Scholen met een hoge schoolweging tellen veel leerlingen die vanwege omstandigheden thuis risico lopen op onderwijsachterstand.

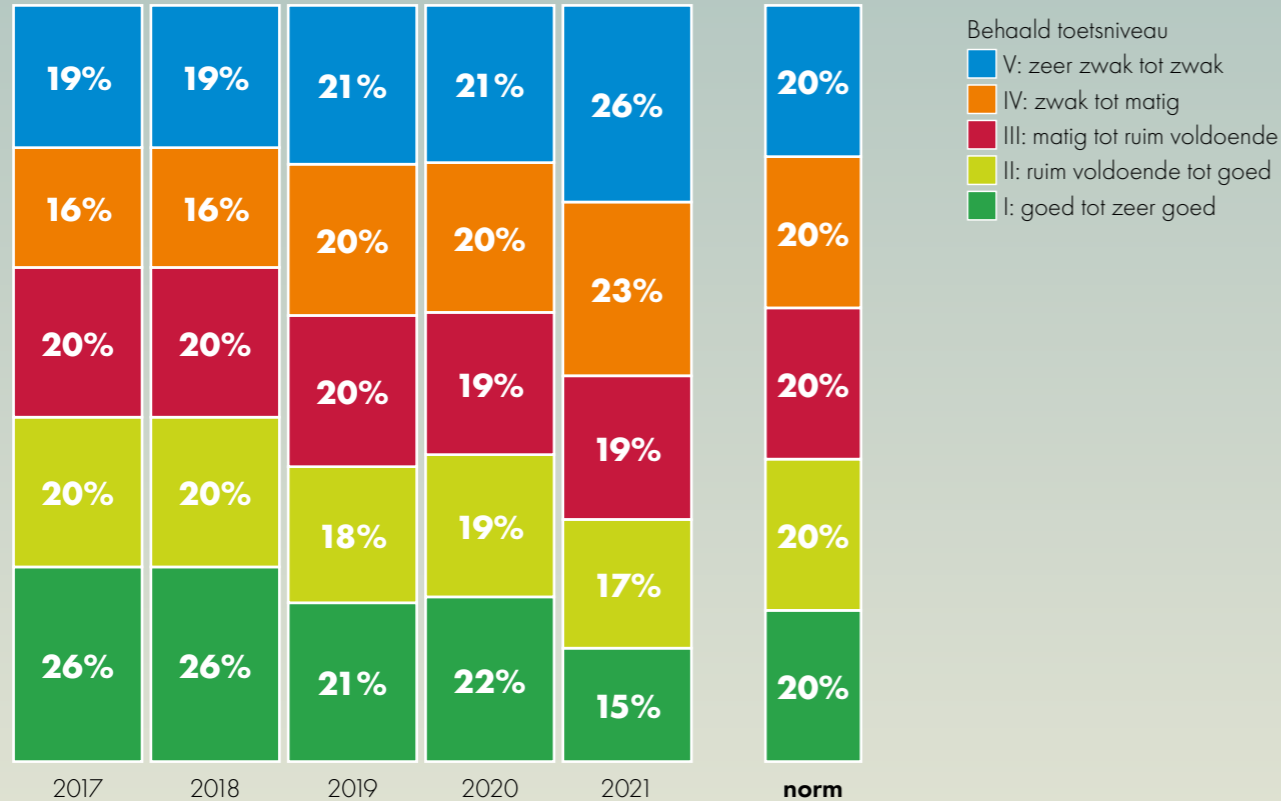
Onderzoek van de inspectie wees onlangs uit dat vooral kleuters op scholen met een hoge schoolweging, minder leerden tijdens de coronacrisis (12 oktober 2021).

Op Drentse basisscholen groeien meer leerlingen op in een gezin en (school)omgeving die complexer is.

In Emmen, Hoogeveen en Coevorden zijn de meeste scholen met een complexere leerlingpopulatie (hogere schoolweging).

Toetsprestaties groep 8

Begrijpend Lezen

Meting 2020 is van net voor de coronacrisis, meting 2021 is na 2 schoolsluitingen.

Prestaties taal en rekenen in het basisonderwijs: voor en na de schoolsluitingen

Vergeleken met prestaties van voor de coronacrisis (februari 2020 en eerder) zijn taal- en rekenscores in Drenthe in veel groepen stabiel gebleven.

We zagen de afgelopen jaren afnemende taal- en rekenprestaties in meer groepen, maar het valt op dat de dalende trend zich in groep 8 doorzet.

De scores van groep 8 op begrijpend lezen, rekenen en wiskunde, en technisch lezen waren lager dan in 2020.

Of deze dip door corona wordt veroorzaakt moet op langere termijn blijken. Het is lastig een causaal verband aan te tonen, maar het is aannemelijk dat motivatieproblemen en minder begeleiding door ouders en docenten als gevolg van afstandsonderwijs hier een rol spelen.

Resultaten Begrijpend Lezen groep 8

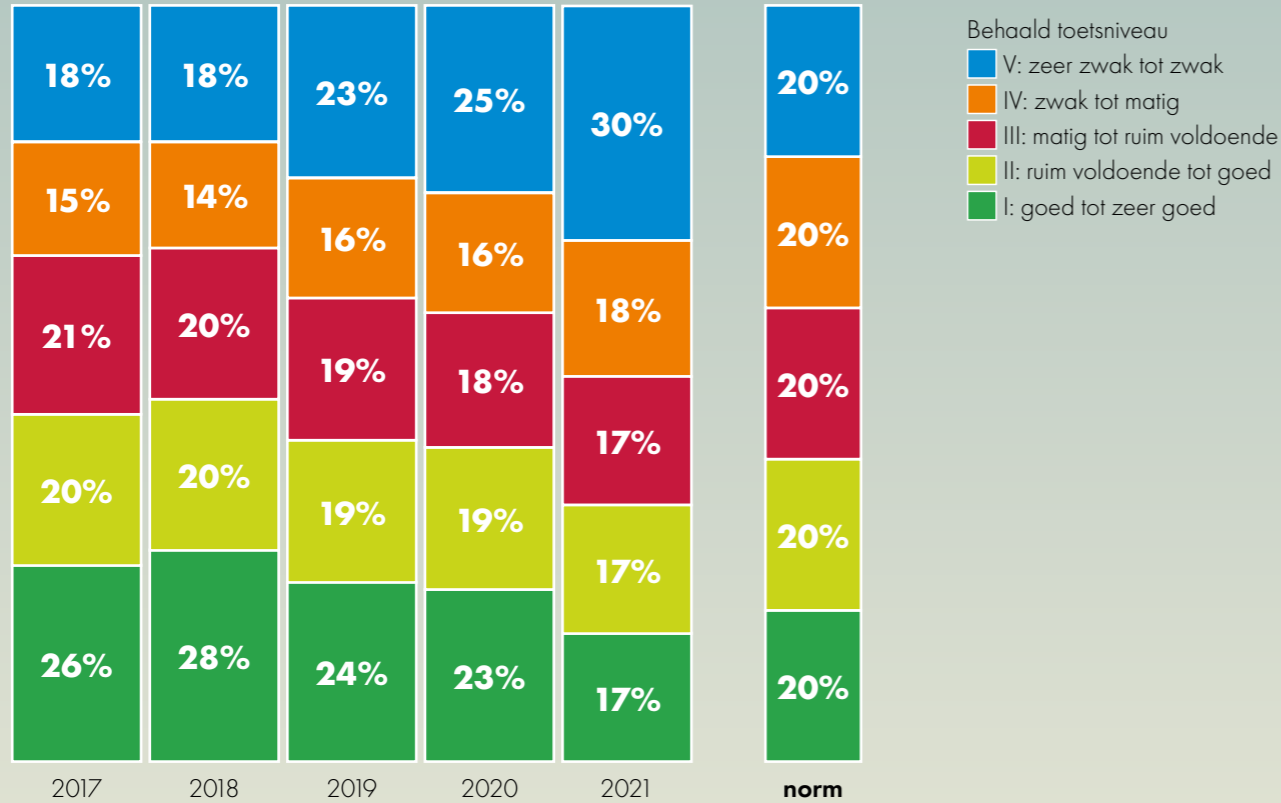
De prestaties voor begrijpend lezen in de groepen 4 en 6 zijn vergelijkbaar met een jaar eerder. Groepen 8 en 7 scoren lager dan voor de coronacrisis.

Groep 8 scoort in 2020 nog conform het landelijke niveau, maar in 2021 er een stuk onder:

- **Aandeel IV en V scores: van 41% naar 49% in 2021. Dat is meer dan gemiddeld in Nederland (40%).**
- **Aandeel I en II scores van: 41% naar 32% in 2021. Dat is minder dan gemiddeld in Nederland (40%).**

Toetsprestaties groep 8

Rekenen en Wiskunde

Meting 2020 is van net voor de coronacrisis, meting 2021 is na 2 schoolsluitingen.

Resultaten Rekenen en Wiskunde groep 8

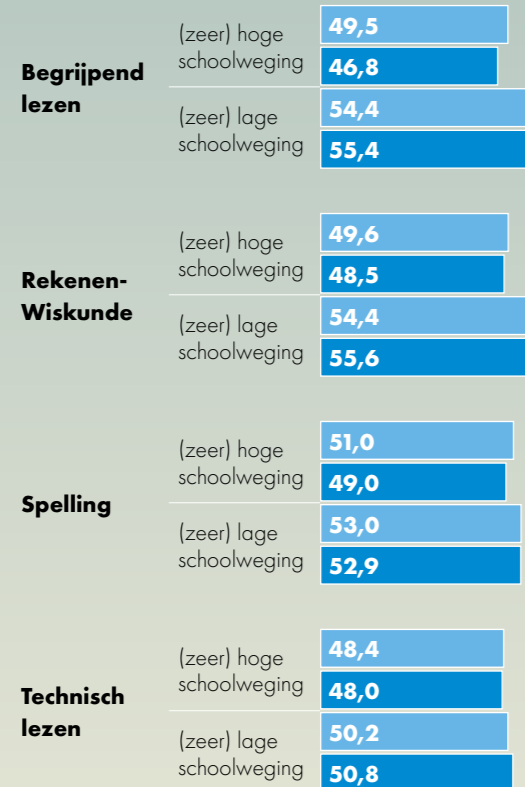
De rekenprestaties in groep 8 zijn lager dan voor de coronacrisis. De rekenscores in de overige groepen zijn stabiel gebleven (groep 6 en 7) of iets toegenomen (groep 4).

De rekenscores van groep 8 liggen in 2021 ruim onder de landelijke norm:

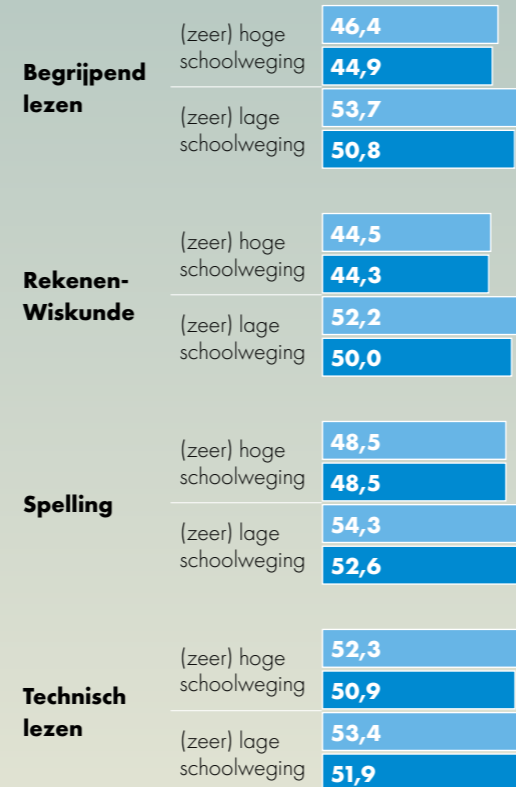
- Aandeel IV en V scores: van 41% naar 48% in 2021. Dat is meer dan gemiddeld in Nederland (40%).
- Aandeel I en II scores: van 42% naar 34% in 2021. Dat is minder dan gemiddeld in Nederland (40%).

Toetsprestaties naar schoolweging

Groep 4

Groep 8

Schooljaar

■ 2019-2020 ■ 2020-2021

Lage schoolweging – meer kansrijke kinderen (20% van de scholen)

Hoge schoolweging – minder kansrijke kinderen (20% van de scholen)

Prestaties taal en rekenen op scholen met hoge en lage schoolweging

Corona raakte kwetsbare kinderen extra hard, kansenongelijkheid nam toe. Niet alle kinderen hadden een goede thuiswerkplek en kregen de begeleiding die ze nodig hadden. Onderzoek van Oxford University/Leeruniek over een periode van twee lockdowns (februari 2020 – maart 2021) liet een grotere vertraging zien bij leerlingen op scholen met een hogere schoolweging (Leeruniek, Impact van 1 jaar corona op de kernvakken in het basisonderwijs, juni 2021).

In Drenthe zien we het volgende:

Taal- en rekenprestaties in groep 4:

- Op scholen met een lage schoolweging zijn de scores taal en rekenen iets toegenomen (geldt ook voor groep 6).
- Op scholen met een hoge schoolweging zijn ze iets afgenomen (ook in groep 6).

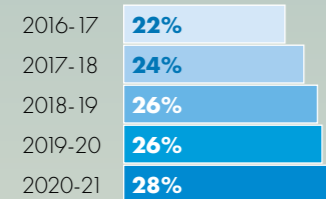
Taal- en rekenprestaties in groep 8:

- Op scholen met een lage schoolweging zijn de scores taal en rekenen iets afgenomen.
- Op scholen met een hoge schoolweging zijn scores op Begrijpend Lezen en Technisch Lezen iets afgenomen en scores op Rekenen en Wiskunde en Spelling gelijk gebleven.

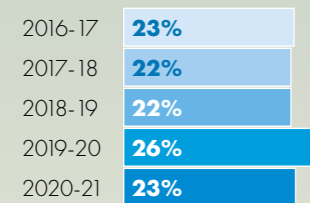
Schooladviezen

Drenthe

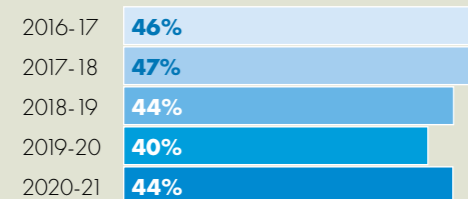
Aandeel leerlingen met een dubbeladvies

Aandeel leerlingen met een vmbo-bl en/of vmbo-kl advies

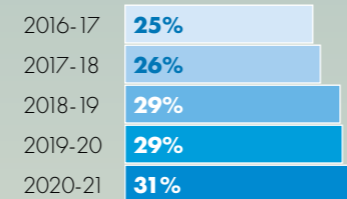

Aandeel leerlingen met een havo advies of hoger

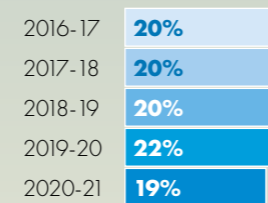

Nederland

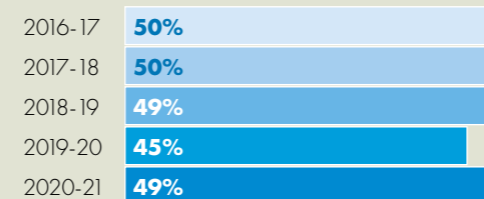
Aandeel leerlingen met een dubbeladvies

Aandeel leerlingen met een vmbo-bl en/of vmbo-kl advies

Aandeel leerlingen met een havo advies of hoger

Schooladviezen

Aan het eind van het schooljaar 2020-21 kregen zo'n 5.100 Drentse groep 8 leerlingen een advies van hun basisschool voor het voortgezet onderwijs. Dit advies is gebaseerd op een voorlopig schooladvies dat nog bijgesteld kan worden als het advies van de landelijke eindtoets hoger uitvalt.

Het ontbreken van de eindtoets in 2020 zorgde ervoor dat de adviezen van de scholen niet bijgesteld konden worden o.b.v. de toetsresultaten. Dit zorgde voor lagere schooladviezen en laat het belang van de verplichte heroverweging zien.

De schooladviezen zijn in 2021, na een 'dip' in het voorgaand jaar zonder eindtoets, weer op het niveau van 2018-19 (vóór corona).

In 2021 werd 23% van de Drentse leerlingen verwezen naar beroepsgerichte leerwegen in het vmbo (19% in Nederland). Deze aandelen zijn vergelijkbaar met 2018-19 en daarvoor (vóór corona). In 2019-20 waren er meer vmbo adviezen (Drenthe 26% en Nederland 22%).

Vergeleken met 2019-20 (het jaar zonder eindtoets) zijn er in 2021 weer meer havo plus adviezen gegeven, zowel in Drenthe (44%) als landelijk (49%). De aandelen zijn daarmee weer op het niveau van voor de coronacrisis in 2018-19.

Aandeel verplichte heroverwegingen

	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19	2020-21
Aa en Hunze	33%	34%	30%	31%	47%	39%
Assen	37%	42%	31%	40%	52%	47%
Borger-Odoorn	46%	40%	41%	39%	60%	41%
Coevorden	31%	34%	44%	35%	39%	32%
De Wolden	32%	35%	40%	47%	56%	40%
Emmen	37%	37%	36%	40%	46%	41%
Hoogeveen	67%	54%	45%	41%	51%	49%
Meppel	16%	21%	33%	33%	35%	30%
Midden-Drenthe	72%	54%	44%	47%	64%	46%
Noordenveld	41%	46%	41%	45%	59%	51%
Tynaarlo	37%	34%	29%	28%	33%	31%
Westerveld	33%	22%	32%	34%	49%	45%
Drenthe	41%	39%	37%	39%	48%	41%
Nederland	33%	35%	33%	33%	41%	37%

Schooladviezen: heroverwegingen en bijstellingen

Als het toetsadvies (mei) hoger is dan het advies van de leerkracht (februari), is een school verplicht het advies te heroverwegen. Het advies mag, maar hoeft niet worden bijgesteld. Kinderen van ouders met minder inkomen of een lagere opleiding krijgen vaker een te laag advies van de leerkracht. De heroverweging is een mogelijkheid om alle leerlingen gelijke kansen te geven. In 2020 is geen eindtoets afgenomen als gevolg van de coronacrisis.

Leerlingen zijn in 2021 kansrijker geadviseerd, maar er zijn niet meer herzieningen op Drentse basisscholen.

Onder advisering (schooladvies is lager dan toetsadvies, dus verplichte heroverweging) komt in 2021 in Drenthe (41%) nog steeds vaker voor dan gemiddeld in Nederland (37%). Wel lijkt zowel landelijk als in Drenthe gehoor gegeven aan de oproep kansrijk te adviseren. In 2019 kwam onder advisering vaker voor.

Noordenveld heeft de meeste heroverwegingen, Tynaarlo, Meppel en Coevorden de minste.

Aandeel bijstellingen t.o.v. het aantal heroverwegingen

	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19	2020-21
Aa en Hunze	20%	28%	26%	24%	12%	12%
Assen	14%	25%	21%	19%	20%	21%
Borger-Odoorn	15%	28%	21%	23%	31%	18%
Coevorden	7%	13%	28%	25%	15%	17%
De Wolden	10%	32%	54%	18%	27%	25%
Emmen	6%	21%	23%	18%	22%	25%
Hoogeveen	9%	7%	13%	16%	10%	15%
Meppel	3%	54%	27%	36%	34%	14%
Midden-Drenthe	5%	13%	11%	16%	3%	9%
Noordenveld	10%	14%	27%	22%	28%	18%
Tynaarlo	6%	9%	46%	32%	27%	26%
Westerveld	4%	6%	30%	22%	55%	41%
Drenthe	8%	19%	24%	21%	21%	20%
Nederland	11%	20%	24%	24%	25%	27%

20% van de schooladviezen die verplicht moeten worden heroverwogen is in 2021 daadwerkelijk bijgesteld. Dat is evenveel als in 2019, maar minder dan landelijk.

In Westerveld zijn adviezen het vaakst bijgesteld, in Midden-Drenthe gebeurt dit het minst vaak.

In landelijke gebieden krijgen kinderen van ouders met een relatief laag inkomen veel vaker een onderadvies dan daarbuiten. Het verschil tussen stad en platteland is zelfs groter dan dat tussen inkomens.

Leerlingen met ouders met een laag inkomen in de gemeente Tynaarlo maken bijna 3 keer zoveel kans op onder advisering als leerlingen met ouders met een hoog inkomen in dezelfde gemeente.

Onder advisering aan leerlingen uit gezinnen met een laag inkomen, komt in de gemeenten Hoogeveen en Midden-Drenthe anderhalf keer zo vaak voor als in Tynaarlo.

Bron: www.kansenkaart.nl

Aandeel heroverwegingen

2018-19	CET	IEP	ROUTE8
Drenthe	46%	57%	40%
Nederland	39%	49%	35%
2020-21	CET	IEP	ROUTE8
Drenthe	47%	44%	29%
Nederland	38%	36%	35%

Aandeel bijstellingen t.o.v. heroverwegingen

2018-19	CET	IEP	ROUTE8
Drenthe	19%	16%	42%
Nederland	23%	25%	26%
2020-21	CET	IEP	ROUTE8
Drenthe	25%	15%	21%
Nederland	27%	27%	28%

Heroverwegingen en bijstellingen en de rol van de eindtoets

De ROUTE8-toets leidde in 2021 het minst vaak tot een heroverweging van het schooladvies. Dat was in 2019 ook het geval. Zowel op landelijk als provinciaal niveau.

Hoewel het aandeel heroverwegingen voor de Centrale Eindtoets en de IEP-toets in 2021 aardig overeenkomen, gaf de IEP-toets in 2019 met afstand het vaakst aanleiding voor een heroverweging.

Onder advisering komt in Drenthe vaker voor dan gemiddeld in Nederland. Dat was in 2019 bij alle drie de eindtoetsen te zien. In 2021 zien we dit alleen bij de Centrale Eindtoets en IEP-toets.

Landelijk gezien worden voor alle drie de toetsen de adviezen met verplichte heroverweging even vaak bijgesteld. In Drenthe verschilt het percentage bijstellingen sterk per toets.

Duidelijk minder bijstellingen voor de IEP-toets (15%, vergelijkbaar met 2019), dan voor beide andere toetsen.

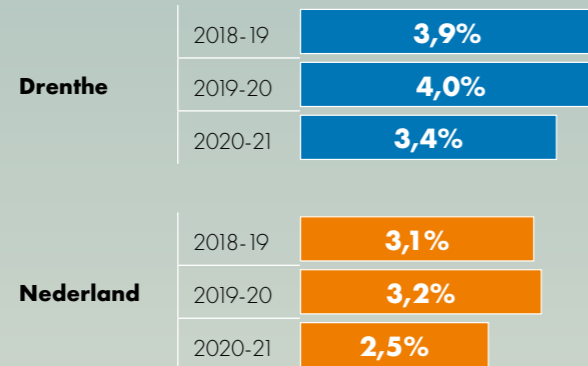
Het aandeel bijstellingen van de ROUTE8-toets (21%) is gehalveerd in vergelijking met 2019 (42%).

De Centrale Eindtoets werd in 25% van de gevallen waarin het advies moest worden heroverwogen bijgesteld. In 2019 was dit 19%.

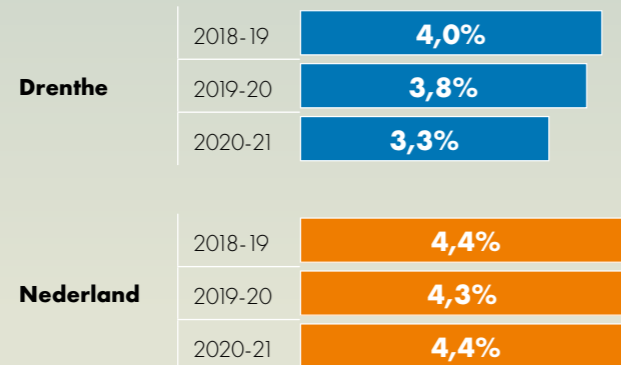
Waarom de adviezen van leerlingen die de IEP-toets maken minder vaak worden bijgesteld, terwijl er wel een heroverweging plaatsvindt, is de vraag. Het zou kunnen dat uitkomsten in de beginjaren na invoering van de verplichte eindtoets (vanaf 2014-2015), waarbij de IEP-toets (veel) vaker 'hoger' adviseerde en de ROUTE8-toets 'lager' dan het schooladvies, nog steeds meeweegt in de beslissing om wel of niet een schooladvies bij te stellen.

Op- en afstroom voortgezet onderwijs

Aandeel afstromers

Aandeel opstroomers

Op- en afstroom voortgezet onderwijs

In het voortgezet onderwijs is sprake van op- en afstroomverschillen tussen groepen leerlingen. Zo lopen leerlingen met laagopgeleide ouders meer kans om af te stromen en minder kans om op te stromen dan de leerlingen met hoogopgeleide ouders (SER, Gelijke kansen in het onderwijs, 2021).

Leerlingen in Drenthe stromen vaker af en minder vaak op dan landelijk.

In 2020-21 is 3,4% van de leerlingen op Drentse middelbare scholen afgestroomd ten opzichte van 'coronajaar' 2019-20. Dat is minder dan de jaren daarvoor, maar nog steeds meer dan landelijk.

In Drenthe stroomden ook minder leerlingen op dan voorgaande jaren. 3,3% volgt in 2020-21 onderwijs op een hoger niveau dan in 2019-20. Landelijk is de opstroom praktisch gelijk gebleven met voor de coronacrisis.

Colofon

Onderzoekers/ auteurs

Imke Oosting en Jessy Snip

Vormgeving

Mark van der Steen

Deze publicatie is mede mogelijk gemaakt door de provincie Drenthe en de Vereniging Drentse Gemeenten

Maart 2022

Opdrachtgevers: provincie Drenthe en VDG **Contact:** Mariet Thalens / m.thalens@gmail.com

trendbureaudrenthe.nl/drentse-onderwijsmonitor

